

ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΙΚΕΣ ΦΡΑΣΕΙΣ

ΣΤΗΝ

«**ΕΛΕΝΗ**»

ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΗ

Η Κρίση του Πάρι

Ο Πάρις κάθεται στα δεξιά παίζοντας λύρα. Πλησιάζουν κατά σειρά η Ήρα, η Αθηνά και η Αφροδίτη. Άγνωστου αγγειογράφου, περίπου 470 π.Χ. Βρετανικό Μουσείο

Επιμέλεια : Κολοβελώνη Γεωργία

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ...

<< Ο ΑΠΟ ΣΚΗΝΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ >>

Ο Ευριπίδης ονομάστηκε « από σκηνής φιλόσοφος », επειδή μέσα στα έργα του υπάρχουν πολλά γνωμικά, τα οποία μαρτυρούν τη φιλοσοφική του διάθεση.

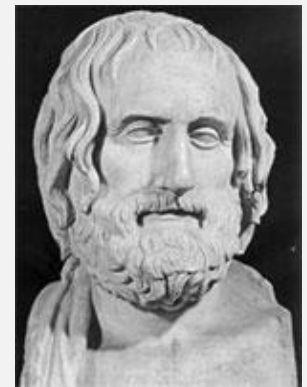

Αρχαίο θέατρο Επιδαύρου

Οι ήρωες του βρίσκονται πιο κοντά στο θεατή απ' όσο οι ήρωες των άλλων τραγικών. Στα έργα του απεικονίζει με μεγάλη δύναμη τους χαρακτήρες, ανδρικούς και γυναικίους, συζητάει, διαμαρτύρεται, καταδικάζει, υποβάλλει ακόμη και τους θεούς σε αυστηρή κριτική.

Ευριπίδης (485-406 π. Χ.)

Η ποίηση του είχε ένα πνεύμα νεωτεριστικό και μοντέρνο. Ανέλυε τη ζωή του ανθρώπου και τα πάθη του και αντιμετώπιζε την παράδοση και τις αξίες της με ορθολογιστικό πνεύμα. Επηρεασμένος από τη σοφιστική κίνηση της εποχής, αμφισβητούσε τους θεσμούς και επέκρινε τις αντιλήψεις των ανθρώπων για τους θεούς.

Ο Ευριπίδης ασχολείται με τα καθημερινά προβλήματα των ανθρώπων. Τους παρουσιάζει με όλα τα πάθη και τις αδυναμίες τους και γι' αυτό οι ήρωες του εμφανίζονται όπως είναι στην πραγματικότητα και όχι εξιδανικευμένοι, όπως στο Σοφοκλή, ή υπερφυσικοί, όπως στον Αισχύλο.

Λεπτομέρεια από το αγγείο

Ερυθρόμορφος αττικός κρατήρας του 450-440π.Χ. που βρέθηκε στην Egnazia, στην Ιταλία. Βρίσκεται στο Μουσείο του Λούβρου: Ο Μενέλαος κατά την άλωση της Τροίας βρίσκει και σκοπεύει να χτυπήσει την Ελένη, αλλά μένοντας θαμπωμένος από την ομορφιά της ρίχνει το σπαθί του. Ένας ιπτάμενος έρωτας και η Αφροδίτη από αριστερά παρακολουθούν τη σκηνή

ΑΠΟΦΘΕΙΓΜΑΤΙΚΕΣ ΦΡΑΣΕΙΣ

ΠΑΡΟΔΟΣ

- Πρέπει / με υπομονή τις πίκρες να βαστάζεις.
(στ. 289-290)
- Χειρότερο είναι απ' την αλήθεια, πράξεις να σου φορτώνουν που δεν έχεις κάνει.
(στ. 308-309)
- Η γυναίκα/ σα θα δεχτεί έναν άντρα που δε στέργει,
δεν έχει σέβας διόλου στον εαυτό της.
Πιο καλά θάνατος, μα να 'ναι ωραίος.
(στ. 335 -338)
- Συχνά οι αλήθειες ψέμα καταντούνε.
(στ. 349)
- Προτού να ξέρεις,/ ποιο τ' όφελος να θλίβεσαι;
(στ. 363-364)
- Οι γυναίκες /πρέπει να βοηθούν η μια την άλλη.
(στ. 370-371)
- Πάντοτε να 'χεις, ό,τι και να γίνει,
για τα μελλούμενα καλές ελπίδες. (στ. 388-389)

Picasso , Γυναίκα λουλούδι

Η Ελένη

Antonio Canova (1757-1822)

Α΄ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ

- Ο ευτυχισμένος, όταν κακοπάθει,
νιώθει πικρότερη τη δυστυχία,
παρ' όσο αυτός που από παλιά την ξέρει.

(στ. 474-476)

- Απ' τους φτωχούς δεν έχεις,
ακόμη κι αν το θέλουνε, βοήθεια.

(στ. 491-492)

- Η πιο μεγάλη δύναμή 'ναι η ανάγκη.

(στ. 575)

Ελένη

Dante Gabriel Rossetti, 1863

Μποτιτσέλι, 1480 Κρίση του Πάρη . Ο Πάρης δίνει το χρυσό μήλο στην Αφροδίτη.
Galleria Cini

ΕΠΙΠΑΡΟΔΟΣ - Β' ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ

- Όταν σμίγουνε δυο, διπλή η χαρά τους.

(στ. 714)

- Πρέπει όσα μας δίνουν,

καλά ή κακά, οι θεοί ν' ακούμε.

(στ. 731- 732)

- Δυσκολονόητος ο θεός, παιδί μου·

ολοένα αλλάζει. Εδώθε κείθε σέρνει,

πότε ψηλά, πότε βαθιά τα πάντα·

ο ένας δυστυχάει, ο άλλος όχι.

(στ. 786- 789)

- Δεν έχει πάντα η τύχη σιγουριά.

(στ . 791)

- Όποιος /δε νιώθει σέβας για τ' αφεντικά του/ και δε συμπάσχει σε χαρές και λύπες,/ δούλος κακός. Εγώ κι αν είμαι σκλάβος,/ θέλω μες στους καλούς να με λογιάζουν·
λεύτερος αν δεν είμαι, λεύτερη έχω /ψυχή· το 'να κακό κάλλιο απ' τα δύο: φαύλη /να 'χω καρδιά και δούλο να με λένε.

Χαρακτικό της Β. Κατράκη για το ποίημα <<Η Ελένη>> του Γ. Ρίτσου

Α' Αγγελιαφόρος (Ν. Τσακίρογλου, Ευριπίδης, Φοίνισσες

Εθνικό Θέατρο, 1980, σκην. Α. Μινωτής

(στ. 803 - 810)

Τιντορέττο

Η Αρπαγή της Ελένης

- **Μα βλέπω
κούφια τη μαντική , ψευτιές γεμάτη.**

Καραβάτζιο , Η χειρομάντισσα , 1590-1593

Musée du Louvre

(στ. 822- 823)

- **Αν πιστεύεις / πως τα πουλιά
[οι μαντείες] ωφελούνε τους
ανθρώπους, ανόητος είσαι.**

(στ. 825-827)

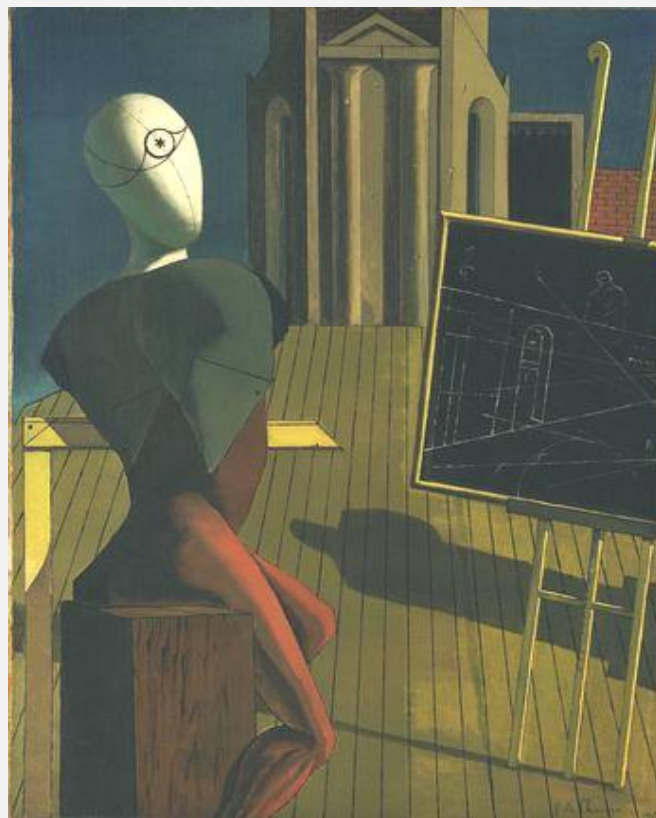

- **Όταν κάνεις
θυσίες στους θεούς, να τους γυρεύεις
τα καλά μόνο κι άσε τις μαντείες· ξεγέλασμα είναι στη ζωή·
κανένας δεν πλούτισε μ' αυτές όντας τεμπέλης.**

(στ . 832- 836)

- **Σωστό μυαλό και νους, να ο σοφός μάντης.**

(στ. 837)

Giorgio de Chirico,
Ο μάντης

Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης

Νέα Υόρκη

- Το αδύνατο αν ζητάς, σοφός δεν είσαι.
(στ. 894)

Θραύσμα αγγείου με παράσταση ηθοποιού
που κρατά προσωπίο (4ος αι. π.Χ.)

- Πάντα /μισεί ο θεός τη βία
και προστάζει / ν' αποκτούν
όλοι δίκαια τ' αγαθά τους.

(στ. 996-998)

- Ας μη ζητάει κανείς άδικα πλούτη.
(στ. 999)

Μενέλαος – Ελένη (Λ. Βογιατζής – Κ. Καραμπέτη,
Θέατρο του Νότου, 1996, σκην. Γ. Χουβαρδάς)

- Ο ουρανός κι η γης είναι για όλους
και πρέπει μες στο σπίτι του καθένας
τα καλά να συνάζει, όχι το ξένο
βιος στανικά να κλέβει.

(στ . 1000- 1003)

Jacques-Louis David

Paris and Helen (1788),

Musée du Louvre, Paris

- Ντροπή για σε τα θεία να τα γνωρίζεις,
τα τωρινά και τα μελλούμενα, όλα,
και να μην ξέρεις τη δικαιοσύνη.

(στ . 1017 - 1019)

- Για τα παιδιά είναι η πιο μεγάλη δόξα,
να θέλουν στους καλούς γονιούς να
μοιάσουν.

(στ. 1041-1042)

- Ο άδικος ποτέ χαρά δε βλέπει,
μοναχά με το δίκιο η σωτηρία.
(στ. 1138-1139)

Salvador Dali - Helen of Troy

Γκούιντο Ρένι, "Η απαγωγή της Ελένης" (Louvre)

Α΄ ΣΤΑΣΙΜΟ

- Τι 'ναι θεός, τι μη θεός,
και τι 'ναι ανάμεσά τους ;
Ποιος θα το πει θνητός πως το 'βρε,
καιρό πολύ εξετάζοντας τα πάντα,
μια και το βλέπει, εδώ κι εκεί
των θεών οι γνώμες να πηδούν
και πάλι στο ενάντιο να γυρνάνε
ανέλπιστα κι αλόγιαστα;

Χορός από παράσταση του Εθνικού Θεάτρου

(στ. 1254 -1261)

- Μεσ στους ανθρώπους δεν υπάρχει
τίποτα σίγουρο. (στ. 1267 -1268)
- Ανέμυαλοι όσοι αποζητούν τη δόξα/ με λόγχεις και με δυνατά
στον πόλεμο κοντάρια, /λογιάζοντας αστόχαστα πως έτσι /θα
πάψουν των θνητών οι συμφορές.

(στ. 1270-1274)

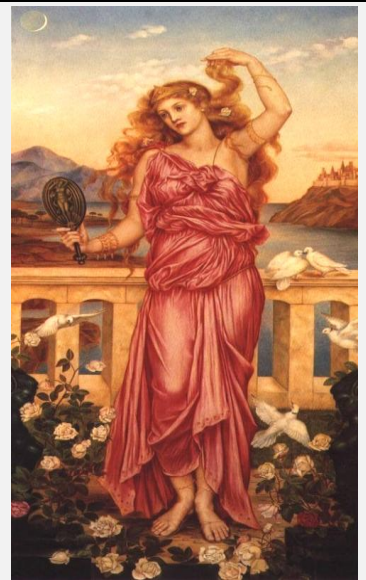
- Αν το δίκιο σου ζητάς με το αίμα,
η αμάχη δε θα λείψει από τον κόσμο.
(στ. 1275-1276)

André Derain (1880-1954)
Βακχικός Χορός, 1906.
Museum of Modern Art, New York

Γ' ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ

- Οι ταπεινοί παρά οι τρανοί γλιτώνουν.
(στ. 1333)
- Η χάρη θέλει αντίχαρη.
(στ. 1354)
- Ασέβεια το νεκρό να μην τιμήσει.
(στ. 1397)
- Οι νεκροί δεν ξαναζούνε.
(στ. 1410)

Evelyn de Morgan,

“Η Ελένη της Τροίας” (1898)

Θεόφιλος , Η άλωση της Τροίας

ΕΞΟΛΟΣ

- Αν δείχνεις/ μια δυσπιστία στα πάντα
μυαλωμένη,/ για τους θνητούς είναι
αρετή μεγάλη.

(στ. 1774-1776)

- Οι γνώμες αλλάζουν ολοένα

των θεών κι απ' τα ανέλπιστα πλήθος Ο Μενέλαος επιστρέφει στην πατρίδα με την Ελένη

ξετελεύουν αυτοί κι όσα πρόσμενες

δε βρίσκουν τη λύση τους· όμως

στ' αναπάντεχο ο θεός δίνει τέρμα.

(στ. 1865 -1869)

από αμφορέα του 540 περίπου π.Χ

(Μ. Βρετανία, ιδιωτική συλλογή)

Νίκος Εγγονόπουλος , Διόσκουροι